

A Maia család

regényrészlet

Lankás dombként terült el előttük a lóversenypálya, a kövezett utcák felvert pora és a mész vakító fehérsége után üdébb, tágasabb hatást keltett a júniusi naptól már kissé megpörkölődött fűszőnyegével, amelyen itt-ott egy-egy pipacs piroslott. Lágý, nyugalmas szellő fújdogált ráérősen a folyó felől.

Középen, az elnyúló zöld térségen a szikrázó napsütésben összetorlódott embertömeg feketélt, körbefogva azt a néhány kocsit, amelyek fölött napernyők élénk színei virítottak, megcsillant egy-egy lámpa üvege, fehérlett egy kocsis kabátja. Távolabb, a hivatali asztalok vörös posztójával bevont királyi tribün egyik és másik oldalán helyezkedett el a két közönség számára felállított emelvény, amelyek durván összeácsolt gerendáikkal a népünnepélyek lelátóira emlékeztettek. A bal oldalon álló üres építményen, amelyet még nem festettek be, jól lehetett látni a deszkák közötti réseket. A jobb oldalán, amelyet kívülről világos kékre mázoltak, a korlátra könyökölve elegáns hölgyek ültek egy sorban, csaknem mind sötét ruhában, többen az alsóbb szinteken foglaltak helyet, míg az ülés helyek nagyobb része vigasztalanul üres volt, fájuk világos színe elnyomta a nyári ruhák vidám színeit. A lanyha szellő olykor meglibbentette a két rúd tetején lévő kék zászlókat. A szikrázó égből mélységes csönd áradt szét.

A lelátó körüli területen, amelyet léckerítéssel zártak körbe, több gyalogos katona is állt, feltűzött szuronyukon megcsillant a nap. A bejáratnál álló szomorú férfiában, aki hatalmas, keményítőtől merev, térdig érő fehér mellényben kérte a jegyeket a bejáratnál, Carlos felismerte laboratóriumi segédjét.

Alig tettek néhány lépést, a büfé bejáratánál összetalálkoztak Taveira-val, aki sörrel üdítette fel magát. Mellén egy csokor sárga szegfű virított, fehér kamáslit viselt, és szerette volna felrázni a lóversenyt. Már látta a Mistet, Clifford kancáját, és úgy döntött, rá fogad. Micsoda feje van, gyerekek, milyen finom lábai!...

– Szavamra, egészen tűzbe jöttem tőle! És úgy döntöttem, hogy lesz, ami lesz, megteszek minden tőlem telhetőt. Háromezer reált teszek rá. És maga, Craft?

– Hát talán majd később... Nézzünk előbb alaposan körül.

Az enyhén lejtős térségen, a tribün és a pálya között csak férfiak voltak, a Kaszinóból, a minisztériumokból és a Casa Havana-ból; legtöbbször nyáriasan öltözve, világos zakóban, keménykalapban; mások elegánsabban, szalonkabátban, nyakukban távcsővel, és úgy látszott kényelmetlenül érezték magukat, szinte zavarban voltak, hogy ennyire divatosan felöltöztek. Halkan beszélgettek egymással, lassan lépdeltek a fűvön, körbevette őket a cigaretták áttetsző füstje. Itt-ott egy-egy úriember megállva, kezét háta mögött összekulcsolva, kókadtan bá-

A regény korábbi részlete a *Jelenkor* előző számában olvasható.

multa a nőket. Carlos mellett két brazil emigráns panaszkodott a jegyárak miatt, ami úgymond „pofátlan rablás” volt szerintük.

Előttük üres volt a versenypálya, a fűvét letaposták, katonák vették körül; a másik oldalon a kordonon túl emberek tömege örvénylett, közöttük feltűnt egy-egy kocsi, minden csendes volt a júniusi napfény súlyos, bágyasztó tompaságában. Egy fiú panaszos hangon friss vizet kínált. A háttérben szélesen csillogott a Tejo, olyan kék volt, mint az ég, és finoman rezgett fölötte a levegő.

Darque vikomtja egy joviális, kövérkés szőke *gentleman*, odalépett, és kezet szorított Carlossal meg Crafttal. Amint elkezdtek neki beszélni a lovakról (a favoritról, Rabino-ról, meg egy másik csikóról), megadóan megvonta a vállát, és lehunyta a szemét. Az ördögbe is, mit tehetett, a fiúk akarták!... De igazából nem tud futtatni egy megfelelő lovat a színeiben, legfeljebb négy év múlva. Azon kívül, ha nem hoz ide lovakat ebbe a belémi mizériába, az nem jelenti azt, hogy ne lenne hazafi: Spanyolországra készül, Caldilo lovait akarja legyőzni...

– Majd meglátjuk... Adna egy kis tüzet. Ez itt valami borzalom. A lóversenyre, az ördögbe is, kokottok és pezsgő kell. Ilyen komoly emberekkel és friss vízzel semmire se megyünk!

Ebben a pillanatban a lóverseny egyik pályabírója, egy csupasz állú legényke, aki vörös volt, mint a pipacs, és a tarkójára tolt fehér kalap alól csorgott a veríték, elragadta tőlük Darque-t azzal „hogy nagy szükség volna magára a mázsálásnál, mert valami gond van”.

– Én vagyok a nagyszótár – mondta Darque, és lemondón megvonta a vállát. – Olykor-olykor megjelenik a *Jockey Club* valamelyik illusztris tagja, és fellapoz... Csak látná, Maja, milyen állapotban vagyok egy-egy lóverseny után! El kell vinni a könyvkötőhöz...

És már ment is, jót nevetve a szellemességén – a pályabíró húzta maga után, miközben barátságosan hátba veregette, és jópofának nevezte.

– Menjünk, nézzük meg a nőket – mondta Carlos.

Lassan elsétáltak az emelvény előtt. A korláton ott könyököltek, néma sorban, elnézve a távolba, mintha egy ablakból hajolnánk ki körmenet idején, az újságok *high-life* rovatában, a São Carlos páholyaiban és Gouvarinho-ék keddi fogadónapján feltűnő hölgyek. Legtöbbjük abban az illedelmes ruhában jött, amelyben misére járt. Itt-ott egy akkortájt divatba jövő, tollas Gainsborough kalap széles karimája árnyékolt be még jobban egy-egy fahéjszínű arcocskát. A délután éles fényében, a kopár domb tiszta levegőjében minden arc bőrét mintha rizspporral hintették volna be, fakónak, aszottnak, öregesen megereszkedettnek látszott.

Carlos üdvözölte Taveira két soványka, szőkés nővérét, akik mindketten ilendő fekete-fehér kockás ruhát viseltek; azután Alvim kövérkés, csillogón fehér bőrű vikomtnőjét, akinek fekete ruhaderekán üveggyöngyök csillogtak, mellette pedig elválaszthatatlan társát, a mind gömbölydedebb Joaninha Vilart, aki separús pillájú szemével egyre nyájasabban tekintett a világra. Távolabb a bankár két lánya, a Pedroso-k álltak, világos ruhát viseltek, és nagy figyelemmel kísérték a lóversenyt, egyiküknek egy programfüzet volt a kezében, a másik látcsövétől pásztázta a pályát. Mellettük Soutal grófnéja társalgott Steinbrokennel, kissé szétszórtan látszott, és mintha sáros lett volna a szoknyája. Egy távolabbi padon Vilaça ült két fekete ruhát viselő nővel.

Gouvarinho grófné még nem érkezett meg. És még az a nő sem volt itt, akit Carlos nyugtalanul, reményvesztetten keresett tekintetével.

– Hervadt kaméliák virágágyása – mondta Taveira, Ega egy mondását idézve.

Carlos közben beszédbe elegyedett öreg barátnéjával, Dona Maria da Cunha-val, aki néhány pillanattal korábban odahívta magához a szemével, a legyezőjével és jóságos, anyáskodó mosolyával. Az egyetlen volt az asszonyok közül, aki az emelvény ablakok mögött megbúvó részéből lemerészkedett, s leült a férfiak közé: ahogy mondta, nem bírt már tovább ott fönt sorban ülni, arra várva, hogy eljöjjön a Keresztút Ura. Őszülő hajával is szép volt, és úgy látszott, jól érzi magát, kényelmesen elhelyezkedve, lábát egy székes ülőkéjén nyugtatva, ölében tartva a látcsövet, és fogadva a jobbról-balról érkező üdvözléseket, fiacskámnak szólítva a fiatalembereket... Vele volt egy nőrokona, egy spanyol asszony, akit bemutatott Carlosnak – szép nő lett volna, ha nem éktelenkedtek volna szinte fél arcát beborító fekete karikák a szeme körül. Dona Maria, amint Carlos leült mellé, rögtön arról a szélhámos Ega-ról kérdezte. Az a szélhámos, mondta Carlos, Celorico-ban tölti napjait, és egy komédián dolgozik, hogy azzal álljon bosszút Lisszabonon, *A posvány* címet adja majd neki...

– A Cohen is benne lesz? – kérdezte Dona Maria nevetve.

– Mindannyian benne leszünk, Maria asszony, mindannyian részei vagyunk ennek a posványnak...

Ebben a pillanatban az emelvény mögül dobok és cintányérok ráérős csinnadrattájának kíséretével felhangzott az Alkotmányos Himnusz, a hangjaival összekeveredett egy tiszt vezényszava és a puskatások döndülése. A tribünön aranyos vállpántjával, bársony zekében és fehér kalapban mosolyogva megjelent a király. Itt-ott egy-egy ember futólag üdvözölte; a spanyol hölgy viszont felkapta Dona Maria öléből a látcsövet, és felállva, ráérősen szemügyre vette öfelségét. Dona Maria szerint nevetséges volt ez a zene, mert népünnepegy hangulatát kölcsönözte a lóversenynek... Másfelől, micsoda ostobaság, a himnusz katonai parádékhoz való!

– Egyszóval, borzalmas ez a himnusz – mondta Carlos. – Dona Maria ismeri Ega himnuszokkal kapcsolatos meghatározását és elméletét? Bámulatos!

– Ez az Ega! – mondta az asszony, és már előre elbűvölve mosolygott.

– Ega azt állítja, hogy a himnusz egy nép jellemének zenei kifejezése. A nemzeti himnusz ritmusa megfelel a nemzet morális mozgásának. De hallgassa csak meg Dona Maria, mit gondol Ega a különböző himnuszokról. *A Marseillaise* úgy tör előre, mint egy meztelen kard. *A God Save the Queen* lassan lépdel, mintha egy királynői uszályt húzna maga után a földön...

– És az Alkotmányos Himnusz?

– Az Alkotmányos Himnusz egy ujjasban kacsázik.

Dona Maria még akkor sem tudta abbahagyni a nevetést, amikor a spanyol nő leült, visszatette ölébe a látcsövet, és ezt mormolta:

– *Tiene cara de buena persona.*¹

– Kicsoda, a király? – kiáltott fel egyszerre Dona Maria és Carlos. – Még ilyet!

Ekkor megcsendült egy kis harang, hangja elszállt a levegőben. A jelzőtáblán megjelent annak a két lónak a száma, amelyek részt vesznek az első Díjfutam-ban. Az 1-es és a 4-es számot viselik. Dona Maria Teles szerette volna megtudni a nevüket, hogy fogadjon, és nyerjen öt tostão-t Carlostól. De amikor Carlos felállt, hogy szerezzen egy programfüzetet:

¹ sp. Jó embernek látszik.

– Hagyd csak, kisfiam – mondta, és megérintette a karját. – Ott jön a mi Alencar barátunk a programfüzetével... Nézz csak rá! Van-e még valaki, akiben napjainkban így lobog az érzelem és a költészet...

A költő új, világos seviot öltönyében, amelytől jóval fiatalabbnak látszott, gyöngyszürke kesztyűvel és a gomblyukába tűzött belépőjeggyel közeledett legyeztetve magát a programfüzettel, és már messziről mosolygott drága barát-nőjére, Dona Maria-ra. Hajadonfótt volt, kivételesen rendezett sörénye csillogott az olajtól, és amikor odaért az asszony mellé, lovagiasan megcsókolta a kezét.

Az egykor szép Dona Maria ifjúságának része volt. Az Arroios szalonjaiban sok tüzes mazurkát táncoltak. Tegeződtek. Alencar mindig jó barátnőjeként, a kedves Maria-ként emlegette.

– Hadd nézzem már meg ezeknek a lovaknak a nevét, Alencar... Ül le ide, maradj itt velünk.

A férfi odahúzott egy széket, és nevetve nyugtázta barátnője érdeklődését a lóverseny iránt. Pedig mindig úgy tudta, hogy odáig van a bikaviadalokért!... Nos, a két lovat Júpiternek és Escocésnak hívják...

– Egyik név sem tetszik, nem fogadok rájuk. Mit gondolsz erről az egészből, Alencar? A mi Lisszabonunk lassan kilép a burokból...

Alencar kalapját az egyik székre letéve, majd végigsimítva roppant, patetikus homlokán, kijelentette, hogy ez az egész nem nélkülöz bizonyos eleganciát és királyian fölséges bukét... Azután meg a távolban ott hömpölyög a csodálatos Tejo... Hogy a tisztavérű lófajták megjelenésének fontosságáról ne is szölgünk...

– Nem igaz, Carlos barátom? Te mindenkinél jobban értesz ehhez, mert igazi sokoldalú sportember vagy, és jól tudod, hogy a tisztavérű ló...

– Igen, a tisztavérű lovak tenyésztése nagyon fontos – mondta bizonytalanul Carlos, miközben szemével újra a tribünt pásztázta.

Csaknem három óra volt, ilyenkor már biztosan nem jön, és Gouvarinho gróf-nét sem látta sehol... Végtelen fáradtság áradt szét a tagjaiban. Csak egy röpke bólintással válaszolt a tribünről rámosolygó Joanhina Vilarnak, és arra gondolt, hazamegy a Bokrétásba, hogy háziköntösét magára véve nyugodtan tölthesse el a délután hátralévő részét könyvvel a kezében, távol ettől a tömény unalomtól.

De újabb hölgyek jelentek meg. A fiatal Sá Videira, a vászoncipőkből meggzagodó kereskedő lánya, fivére karján vonult be, hivalkodó ruhában, unottan fennhéjázó arccal, hangsúlyozva, hogy angolul beszél. Azután Bajorország követnéje, Craben bárónő érkezett: pipiskedő léptekkel, óriási termetével, római matrónához hasonlatosan energikus arcával, bőrén paradicsompiros foltokkal, fehér csíkos kék ripsz ruhában, amely majdnem szétrepedt rajta: mögötte baktatott az alacsony, barátságos báró, hatalmas szalmakalapjával.

Dona Maria da Cunha felállt, hogy szót váltson velük: és egy pillanat múlva felhangzott a követné öblös hangja, mintha egy pulyka rukkogna, *c'était charmant, c'était très beau*.² A báró szökdécselt és kacarászott, mert *trouvait ça ravissant*.³

Alencar látva, hogy ezek a külföldiek nem üdvözlik őt, magára öltötte ellenállhatatlan hazafias pózát, a bajuszát pödörgette, és égnek emelte a homlokát.

Amikor azután továbbmentek a tribünre, és a jóságos Dona Maria újra leült, a megbántott költő kijelentette, hogy ki nem állhatja a németeket! Micsoda fen-

² fr. Elbűvölő volt, nagyon szép volt.

³ fr. Elragadónak találta az egészet.

sőbbséggel nézett rá az a követné, aki olyan mint egy hordó, és hájas teste majd szétfeszíti a ruháját! Egy pöffeszkedő bálna!

Dona Maria mosolygott, és szeretettel nézett a költőre. Azután hirtelen a spanyol hölgy felé fordult:

– *Concha, déjame presentar-te D. Tomás de Alencar, nuestro gran poeta lírico...*⁴

Ebben a pillanatban néhány lelkes fiatalember, akiknek nyakában látszó lógott, sietős léptekkel megindult a versenypálya felé. Két ló vágtaözött nyugodt tempóban, szinte fej-fej mellett, miközben nagy bajuszú zsokéik veszettül csé-pelték őket. Valaki bekiabált, hogy az Escocês győzött. Mások azt bizonygatták, hogy a Júpiter. A beálló báyadt és tétova csöndben vidáman szálltak a levegő-ben az *Angot asszony* keringőjének hangjai, amelyre rázendítettek a zenekar fu-volásai. Néhány férfi hátat fordított a versenypályának, és dohányozva vizslatta a tribünt, ahol az asszonyok még mindig úgy könyököltek a mellvéden, mintha a körmenetre várnának. Carlos mellett egy tisztos úriember úgy foglalta össze a benyomásait, hogy ez az egész egy nagy humbug.

Amikor Carlos felállt, hogy megkeresse Dámaso-t, Alencar élénk társalgásba merült a spanyol nővel Sevilláról, a *malagueñákról* és Espronceda szívééről.

Carlos most leginkább Dámaso-t szeretete volna megtalálni, hogy megkérdezze, miért nem sikerült elmenniük Olivaisba – utána pedig hazament volna a Bokrétságba, hogy magára maradjon a lelkére telepedő különös, gyermeteg méla-búval, amelybe némi ingerlékenység is keveredett, mert viszolygott a hozzá inté-zett szavaktól, a lármás zenétől, sőt még a délután nyugalmas szépségétől is... De alighogy megkerülte az emelvényt, összefutott Crafftal, aki megállította, és bemutatta egy szőke, erős testalkatú fiatalembernek, akivel vidáman beszélget-tett. Clifford volt, a jelentős córdobai *sportsman*. Az elhaladó emberek megálltak mellettük, és szájtátva nézték az angol férfit, akiről legendák keringtek Lissza-bonban, mert versenylovakat tenyésztett, Spanyolország királyának barátja volt, és nagy divatfi hírében állt. Természetesen viselkedett, amibe némi *poseurk*ödé-s is vegyült, egyszerű kék flanel *vestont* viselt, mintha vidéki közegében volna, és hangosan nevetve emlékezett Crafftal azokra az időkre, amikor a Rugby *college*-ében tanultak. Azután kedvesen megkérdezte Carlostól, hogy még emlékszik-e rá? Mintha találkoztak volna egy éve Madridban, egy vacsorán Pancho Calderónnál? De, igen. Még egyszer, most már bizalmasabban megszorították egymás kezét – Craft azt szeretete volna, ha ezt a virágba szökő barátságot meglocsolják egy üveg rossz pezsgővel. A körben állók ámulva nézték őket.

A büfé a tribün alatt volt, a padozat csupasz deszkái alatt találtak neki helyet, nem volt padlója, nem díszítette semmi, még egy virág sem. Hátul, egy kocsmai polcon üvegek és tányérra kitett sütemények látszottak. A durván ácsolt pult mögött két kimerült, szutykos csaposlegény szelte sebes mozdulatokkal, a sör habjától izmos kezével a szendvicsekhez szükséges kenyérszeleteket.

Amikor Carlos és barátai beléptek, a tribün lépcsőzetét megtámasztó oszlopok egyike mellett álló vidám csoportban, amelynek tagjai pezsgőspoharat tartottak a kezükben, meglátták a márkit, Darque vikomjtát, Taveira-t, meg azt a fekete sza-kállas, sápadt fiatalembert, akinek a hóna alatt ott volt a vörös indítózászló, és a csupasz állú pályabíró, aki még jobban a tarkójára tolta fehér kalapját, a képe még jobban vörösölt, és a gallériját már teljesen átította az izzadság. Ó töltögette a pezsgő-

⁴ sp. Concha, hadd mutassam be neked nagy lírai költőnket, Don Tomás de Alencart...

gőt; amint meglátta a belépő Cliffordot, odarohant hozzá, és pohárral a kezében olyan hangosan köszöntötte mély hangján, hogy beleremegtek a deszkák:

– Clifford barátom egészségére! Ő a félsziget legelső *sportsmanje*, és jó cimborára!... *Hip, hip, hurrah!*

A poharak *hurrah* kiáltások közepette magasba emelkedtek, kivált közülük a *starter* öblös és lelkes hangja. Clifford mosolyogva, kesztyűjét komótosan lehúzáva mondott köszönetet – miközben a márki karjánál fogva félrevonta Carlost, és gyorsan bemutatta neki a pályabírót, unokaöccsét, Dom Pedro Vargast.

– Örülök, hogy megismerhettem...

– Még ilyet! Számomra elmondhatatlan megtiszteltetés! – kiáltott fel a pályabíró. – Ebben a sportszerető közösségben mindenkinek ismernie kell egymást... Mert mi olyanok vagyunk, mint a testvérek, minden más csak bohóckodás!

Nyomban magasba emelte a poharát, s olyan szenvedéllyel kiáltott fel, hogy a vér az arcába tolt:

– A haza legkiválóbb emberének, Carlos da Maia-nak az egészségére! A legjobb kocsihajtóra... *Hip, hip, hurrah!*

– *Hip, hip, hip... Hurrah!*

A legzengőbb és lelelkesebb *hurrah* megint a *starter* torkából tört elő.

Felszolgáló jelent meg a büfé ajtajában, és a pályabíró urat kereste. Vargas egy *libra-t* dobott a pultra, és már ment is, de kívülről még csillogó szemmel vissza kiabált:

– Ez egyre jobb, gyerekek! A mindenit! Igyatok! És Manuel gazda, onnan lentől küldje már fel azt a jeget... A pezsgő nem jó melegen... Gyerünk, igyekezzen már egy kicsit! A kutyafáját!

Carlos, miközben felbontották Craft pezsgőjét, meghívta Cliffordot aznap este vacsorázni a Bokrétásba. A másik elfogadta, és a poharába belekortyolva megjegyezte, nagyszerű volna, ha folytatódna az a hagyomány, hogy együtt vacsoráznak, valahányszor találkoznak egymással.

– Nohát! Mit keres itt a tábornok! – kiáltott fel váratlanul Craft.

Mindenki odafordult. Sequeira lépett be, az arca pipacspiros volt, rövid zekét viselt, amitől még zömökebbnek látszott, fehér kalapja a szemére csúszott, hóna alatt hatalmas ostort tartott.

Elfogadott egy pohár pezsgőt, és nagy örömeire szolgált, hogy megismerhette Clifford urat...

– Mi a véleménye erről a giccsparádéről? – kérdezte rögtön fennhangon, Carlos felé fordulva.

Ami őt illeti, elégedett volt, és volt is oka rá... Ez az idétlen lóverseny, ahol nem voltak lovak, sem zsokék, csak fél tucat néző, akik unalmukban ásítoztak, megerősítette őt abban, hogy nem lesz folytatásuk, és a *Jockey Club* feloszlik... Már épp ideje volna! Az emberek megszabadulnak egy olyan látványosságtól, amely idegen az ország hagyományaitól. A lóverseny arra szolgál, hogy valaki fogadjon. Lehetett fogadni? Nem!, akkor pedig mire jó ez az egész?... Angliában és Franciaországban lehet! Ott van a rulett és a baccarat... Még a bankárok között is akadtak *bookmakerek*... Hát erről van szó!

A márki azonban meg akarta békíteni a tábornokot, ezért a poharát letéve beszélni kezdett a fajtanemesítésről és a katonalovak utánpótlásának biztosításáról – amire az csak ingerülten megvonta a vállát:

– Mit össze nem hord nekem! Arról akar meggyőzni, hogy a fajtanemesítés és a katonalovak szaporítása összefügg? Akkor adjon a katonák alá versenylovakat! A hadseregnek nem olyan ló kell, amelyik gyorsabban fut, hanem amelyik szívósabb... A többi csak mesebeszéd!... Franciaországban állítólag pezsögővel itatják őket, jóember!... Erről van szó!

És minden mondata végén dühödten rántott egyet a vállán. Azután egy hajtásra kiitta a pezsögőjét, újból kifejezete örömét, hogy megismerhette Clifford urat, sarkon fordult, és fújtatva kiment, megigazgatva hóna alatt az ostort – amelynek a vége úgy rezgett, mintha valakit elverni készülne vele.

Craft mosolygott, meglapogatta Clifford hátát.

– Látja! Errefelé a régimódi portugálok nem szeretik az újdonságokat, a sportot... A bikaviadalt azt igen...

– Joggal – mondta komolyan a másik, és megigazgatta a gallérját. – Néhány napja is a spanyol király arról beszélt nekem a birtokán...

Hirtelen kavarodás támadt odakint, nyugalom, nyugalom, kiáltozták! Egy asszony, aki éppen arra járt a kisfiával, sápadtan bemenekült a büfébe. Egy rendőr rohanva közeledett.

Óriási volt a felfordulás!

Carlos és a társai, akik sietve kimentek, a királyi tribün lábánál egy nagy csoport embert pillantottak meg, a körükben Vargas hadonászott. A mázsálótér felől izgatott fiatal emberek futottak oda kíváncsian, és lábujjhegyen állva befűrták magukat a tömegbe; a kocsibeállóból is jöttek, átugorva a versenypálya koronján, hiába igyekeztek visszatartani őket a rendőrök – kavargott a kürtőkalapok és világos öltönyök tömege a királyi tribün lépcsőinek szorulva, ahonnan a király egy csillogó zsinórdíszekkel ékes szárnysegédje, kalapját kezében tartva békésen szemlélődött.

A tömegen átfurakodó Carlos végre megláthatta a sokaság közepén az egyik Produtos díjért lovagló zsoké, aki a Júpiteren lovagolt; még rajta volt a csizma, lovaglózekéjére világos színű kabát borult, és dühödten, fékevesztetten szidta Mendonça-t, a versenybíró, aki döbbenet, kimeredt szemmel állt, és egy szót sem szólt. A zsoké barátai szenvedélyesen nógatták, hogy nyújtson be tiltakozást. De ő csak dobbantott a lábával, remegett, egészen belesápadt, és azt kiabálta, hogy semmire nem megy a tiltakozással! Egy aljas csalás miatt vesztett! Itt a tiltakozás mit sem ér! Mert ezen a lóversenypályán a sógor-komaság és a gazemberség az úr!

Néhány komolyabb illető felháborodott ezeken a szavakon.

– Kifelé! Kifelé!

De többen a zsoké pártját fogták; és mindenfelől záporoztak a különbnél külön, ingerült megjegyzések. Egy szürke öltönyös illető azt harsogta, hogy a Mendonça az Escocést lovagló Pinheiro-ra fogadott, akivel jó barátságban volt; egy másik úriember, látcsóval a nyakában, azt mondta, hogy ez aljas gyanúsítás, és a két férfi ökölbe szorított kézzel majdnem egymásnak ment, miközben dühösen csirkefogónak nevezték egymást.

Ezalatt egy alacsony, óriási pöttyös gallért viselő férfi megpróbált odafurakodni, és karját a magasba emelve, rekedt, könyörgő hangon ismételte:

– Az Isten szerelmére, uraim... Egy pillanat... Nekem van ebben tapasztalatom... Van benne tapasztalatom!

Ebben a pillanatban mindent elnyomott Vargas hangja, mintha egy bika bődült volna. Megállt a zsoké előtt, hajadonfótt volt, a vér az arcába tolult, és azt ordította, nem lenne szabad ott lennie, tisztességes emberek között! Amikor egy *gentleman* kételkedik a versenybíró döntésében, tiltakozást nyújt be! De csak egy ilyen csirkefogó, egy ilyen himpellér emleget gazembereket, akinek nincs helye a *Jockey Club*-ban! Erre a megszólított, akit megpróbáltak visszafogni a barátai, sovány nyakát kinyújtva, mintha harapni készülné, mindennek elmondta a másikat. Erre Vargas, ellökdösve a mellette állókat, utat nyitott, feltúrte az ingujját, és ezt ordította:

– Ismételje meg! Ismételje csak meg!

Ebben a pillanatban az összeverődött tömeg meglódult, nekiszorult a királyi tribün deszkáinak, örvényleni kezdett, rendet, nyugalmat, kiáltások hallatszóttak, kalapok repültek a levegőbe, és ökölcsapások tompa puffanása hallatszott.

A hangzavaron dühödten cikázott át a rendőrök sípszava; az asszonyok felsíppentett szoknyával menekültek a versenypályán át, rémülten igyekeztek elérni a kocsijukat; a hitvány zűrzavar durva szele süvített át a lóversenypályán, felkavarva a civilizáció vékony mázát és a jólneveltség megjátszott felszínét...

Carlos egyszer csak a márki mellé keveredett, aki sápadtan ismételtette:

– Ez hihetetlen!... Ez hihetetlen!...

Carlos szerint viszont igen festői volt.

– Méghogy festői, jóember! Ez szégyen, ennyi külföldi előtt!

Eközben a tömeg lassan szétoszlott, engedelmeskedve a rendőrség egy tisztjének, egy soványka, de határozott fiatalembernek, aki lábujjhegyre állva harásny hangon mindenkit „lovagiasságra” és „türelemre” szólított fel. A világos színű kabátot viselő zsoké egy barátja karjára támaszkodva elsántikált a helyszínről, az orrából csepegett a vér: a pályabíró pedig diadalmasan, hívei társaságában lement a versenypályára, a gallérja lógott, a kalapját pedig összelapították. A zenekar a Próféta indulóját játszotta; miközben Mendonça, a szerencsétlen versenybíró a királyi tribün falának támaszkodva, lecsüngő karral, bambán maga elé nézve, értetlenkedve mormolta:

– Ez is csak velem eshet meg! Csak velem!

A márki tovább szónokolt egy csoportosulás közepén, amelyhez csatlakozott Clifford, Craft és Taveira:

– Most már elhiszik? Mit mondok már régóta? Ebben az országban csak a zöldségeskerteknek és a népünnepélyeknek van helye... A lóversenyekhez, mint a civilizált világ más dolgaihoz is, elsősorban művelt emberekre van szükség. A lelkünk mélyén mindannyian semmirekellők vagyunk! Mindennél jobban szeretjük a nagy ivászatokat, a fado-t, a jó bunyókat és ezt az atyafiságos állóvizet. Ez a helyzet!

Clifford, aki ott állt mellette, és az egész felfordulásban képes volt megőrizni *gentleman*hez méltó hidegvérét, elfojtott egy mosolyt, és megértő hangon kijelentette, hogy ilyesfajta nézeteltérések a világon mindenütt vannak... De ha jobban belegondol, ez az egész eléggé szégyenteljes.

Azt is hozzátette, hogy nem indítja Mistet. Volt, aki igazat adott neki. Az ördögbe is! Nem méltó egy ilyen szép, telivér állathoz, hogy egy olyan lóversenypályán versenyezzen, ahol nincs sem rend, sem tisztesség, és ahol bármelyik pillanatban megvillanhatnak a kések.

PÁL FERENC fordítása